

MAAELUMINISTEERIUM

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Veisekasvatuse majanduslik jätkusuutlikkus Maaeluministeeriumi vaatest

Kristel Maidre

Maaeluministeerium

Lihaveisekasvatuse aastakonverents 2022

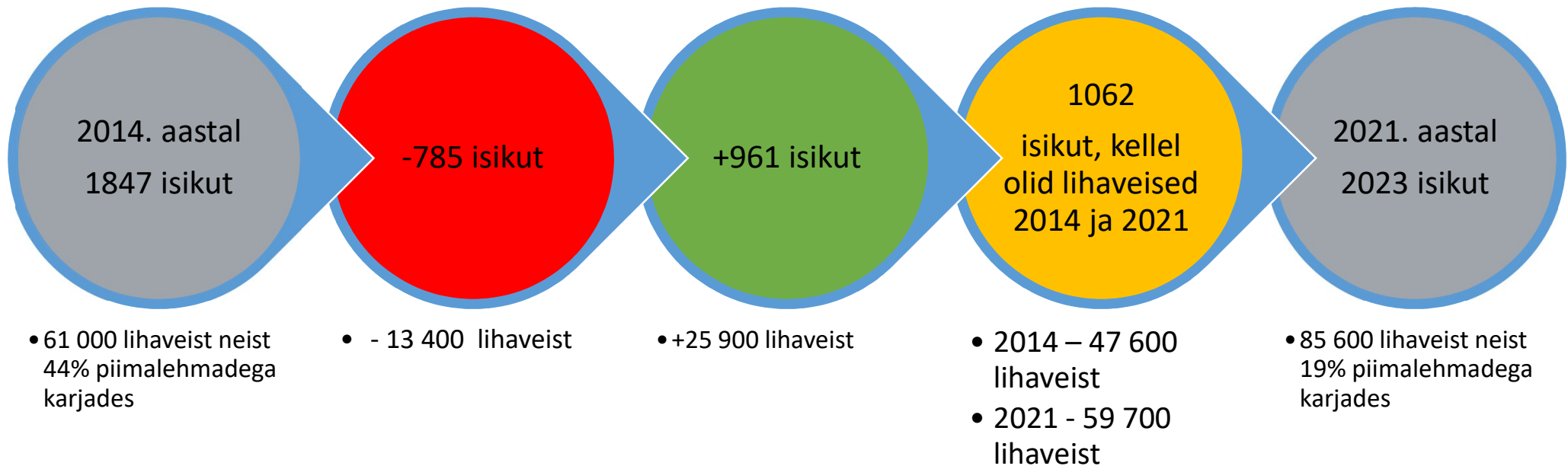
13.10.2022

Tänases ettekandes

- Lihaveisekasvatuse
- ..arengud
- ..olukord 2022
- ..tulevik, riigi ootused ja tugi

Lihaveisekasvatajad 2021 vs 2014

- Lihaveisekasvatus on laienenud ja enam spetsialiseerunud
- Enim on lõpetajate hulgas kuni 100 lihaved kasvanud isikuid (sh 1-4 loomaga 43% lõpetajatest, 5-100 loomaga 54%)
- Lisandunud kasvatajate hulgas on 30% kellel 2021. a lihaved 1-4 ja 65% kellel lihaved 5-100

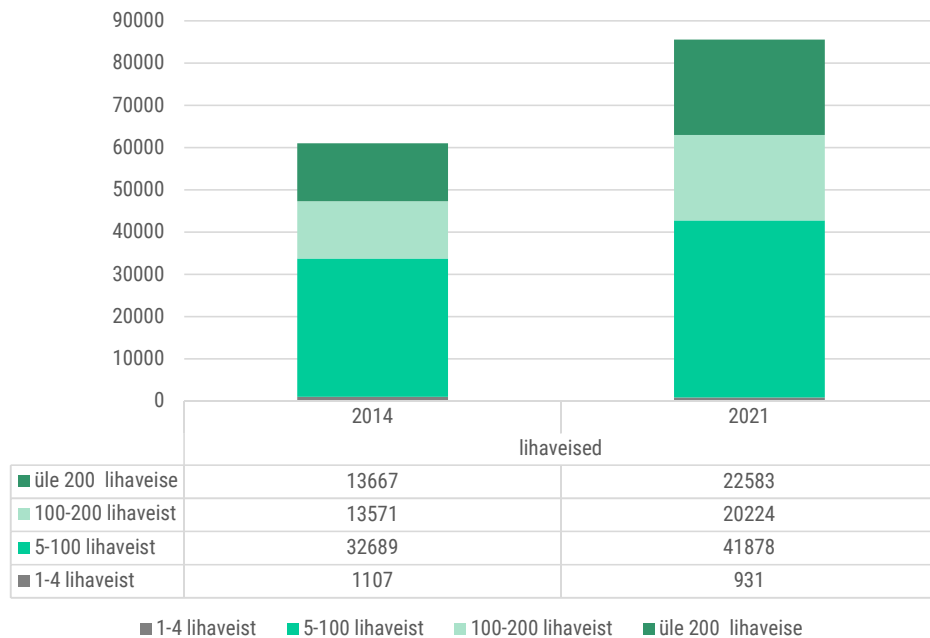
Allikas: PRIA, Loomade registri andmed seisuga 15.06.2014 ja 2021

Lihaveisekasvatus 2021 vs 2014 – karjade struktuur

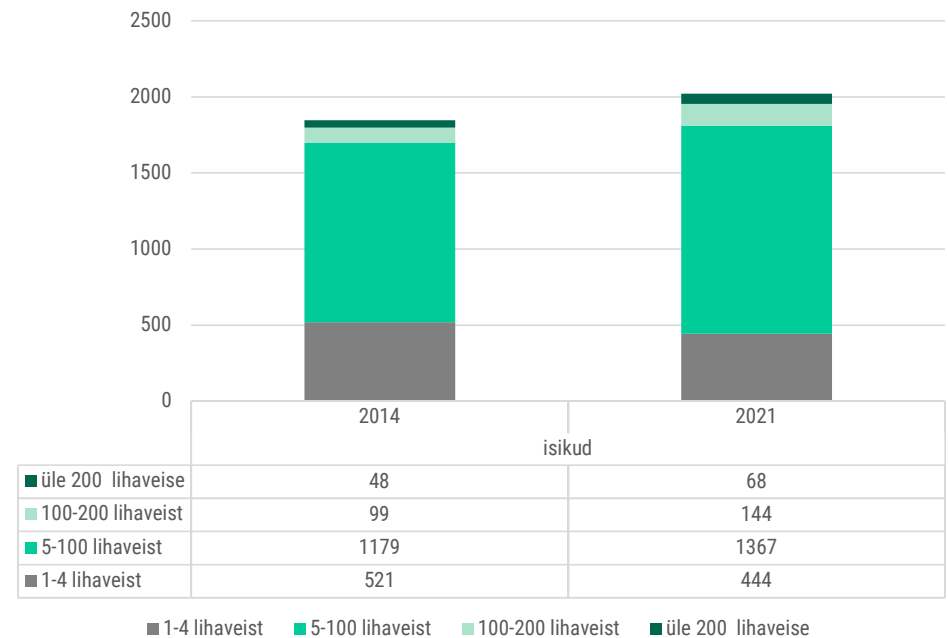
- Loomade arv on suurenenud enim üle 200 lihaveciga karjades
- 1-4 loomaga grupis on vähenenud kasvatajate ja loomade arv

- Keskmise karja suurus on tõusnud 33 → 42
- Lihaveise kasvatajate arv on suurenenud enim 100-200 lihaveciga karjagrupis

Lihaveised karjades

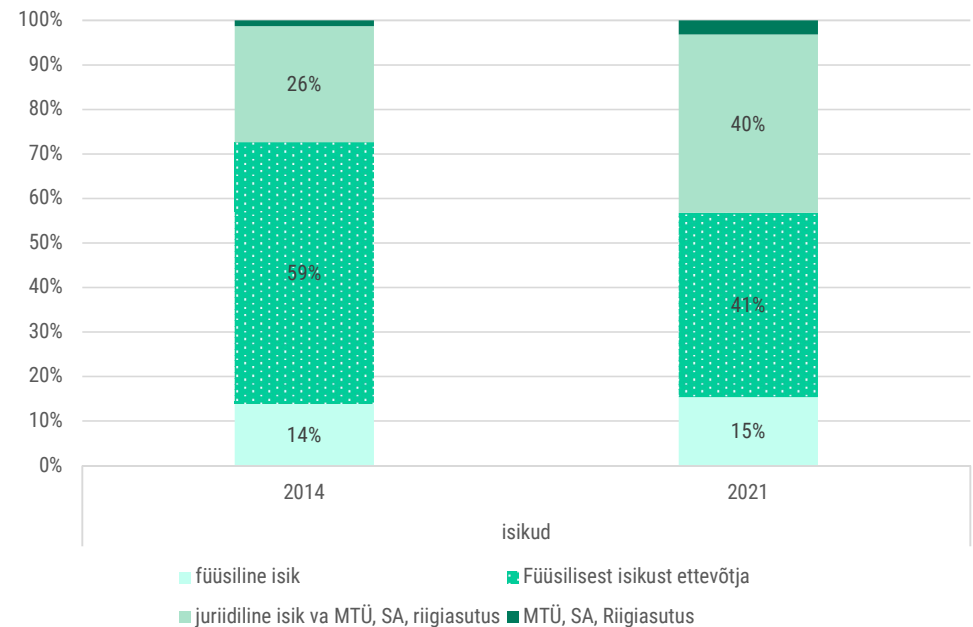
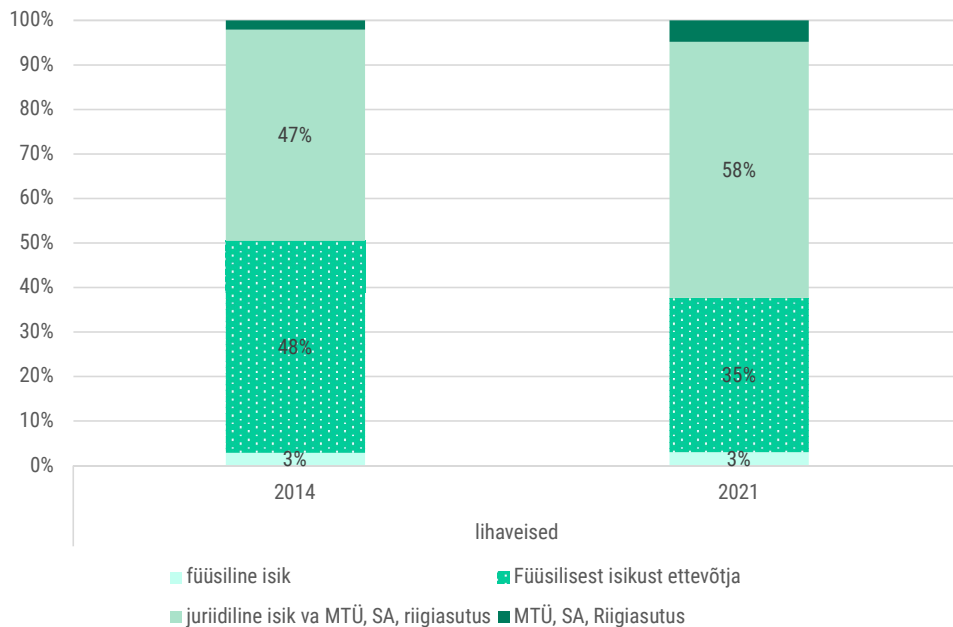
Lihaveise kasvatajad

Allikas: PRIA, Loomade registri andmed seisuga 15.06.2014 ja 2021

Lihaveisekasvatus 2021 vs 2014 - ettevõtluvorm

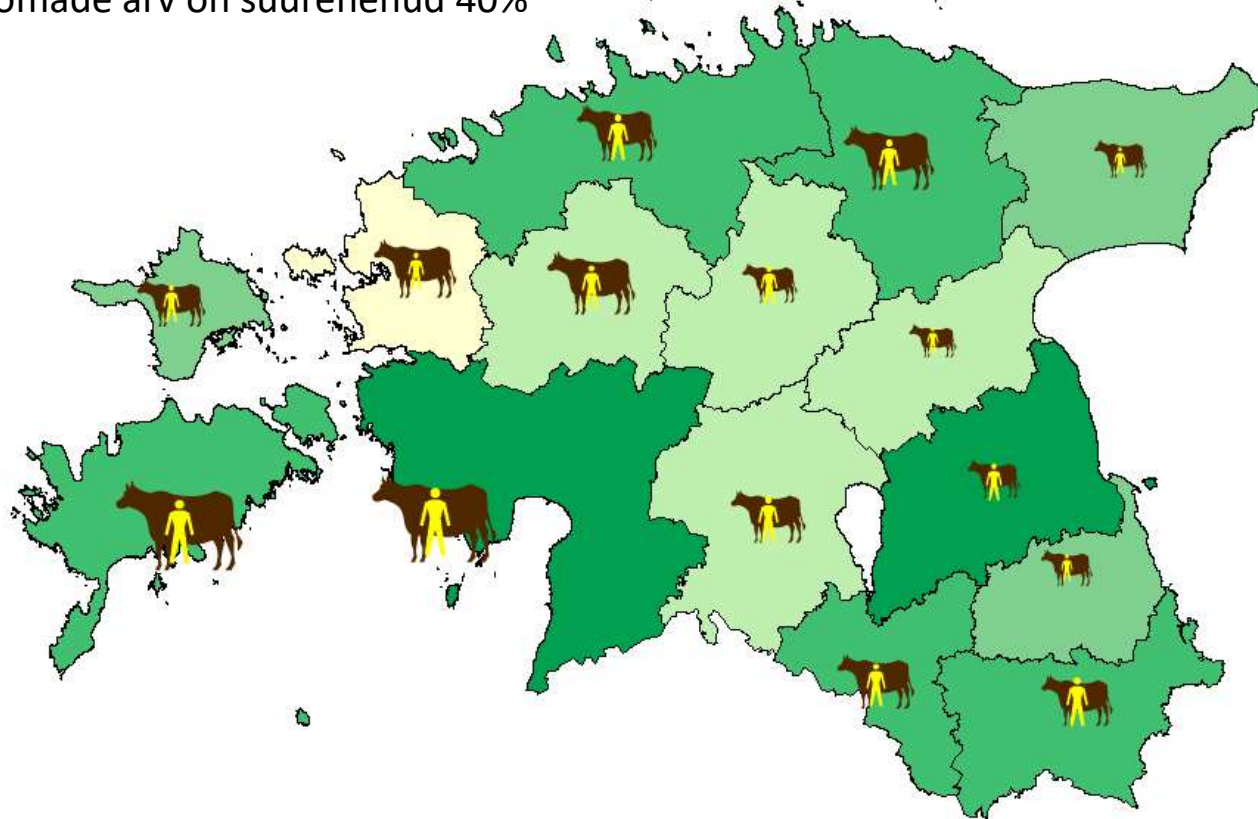
- Juriidiliste isikute (va MTÜ, SA ja riigiasutus) karjades on 58% lihaveistest, nende ettevõtluvormide osakaal on suurenenud
- FIE-de karjades olevate loomade arv on vähenenud, ettevõtluvormi osakaal lihaveise kasvatajate hulgas on vähenenud

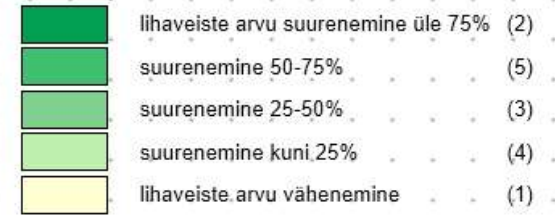
Allikas: PRIA, Loomade registri andmed seisuga 15.06.2014 ja 2021

Lihaveisekasvatus 2021 vs 2014 – maakondlik vaade

Loomade arv on suurenenud 40%

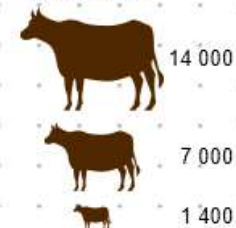

Lihaveiste arvu muutus 2021 vs 2014

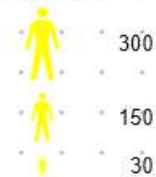
Lihaveiste arv 2021.

Allikas: PRIA

Lihaveise kasvatajad 2021

Allikas: PRIA

Läänemaa ja Pärnumaa loomade arvu muutuseid mõjutab haldusreform

Allikas: PRIA, Loomade registri andmed seisuga 15.06.2014 ja 2021

Lihatõugu lehmade arv suurusgruppides

➤ Lihatõugu lehmi:

2014.a → 22 860

2021.a → 31 275

➤ Enam lihatõugu lehma suurusgruppis:

2014.a → 50-99

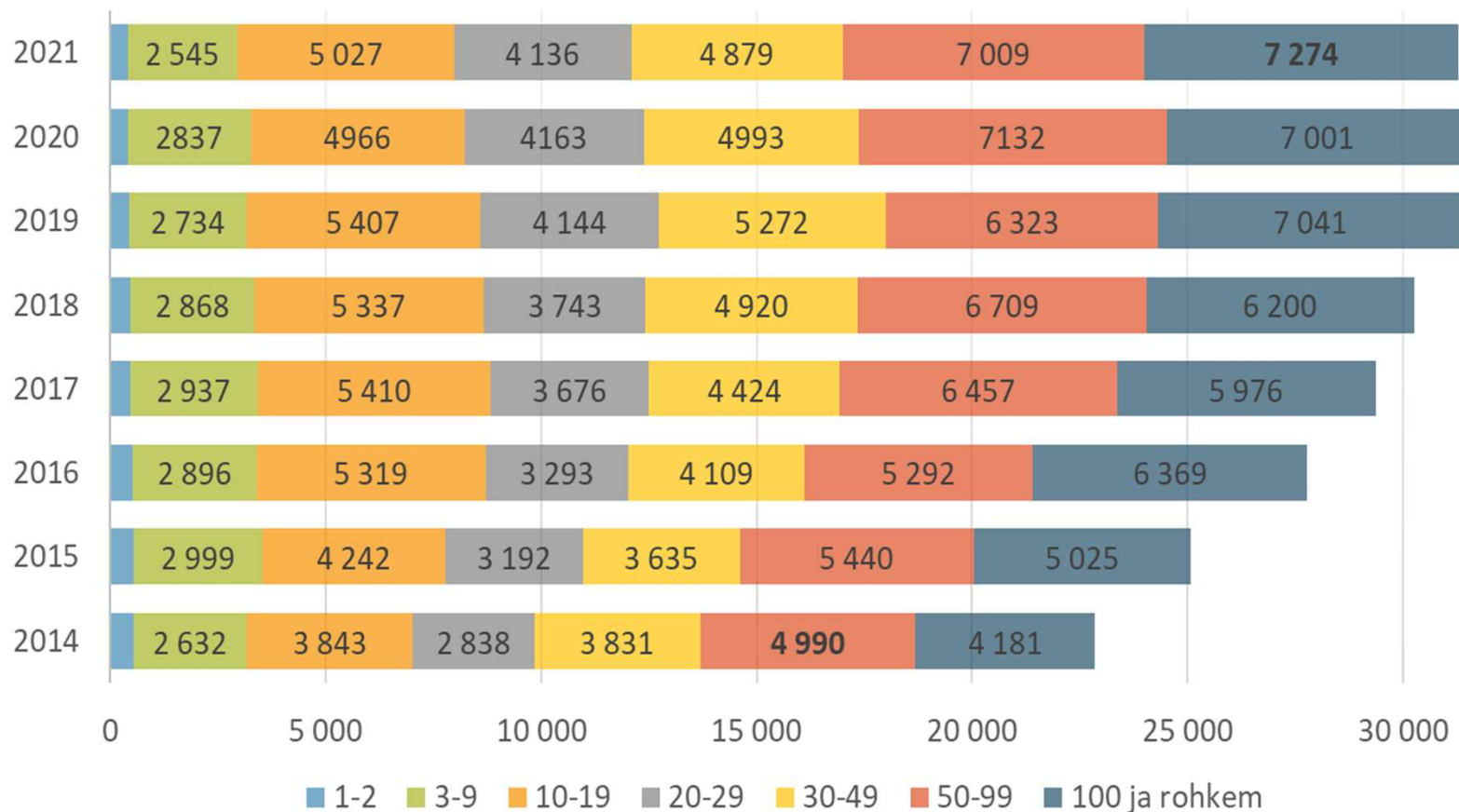
2021.a → 100 ja rohkem

➤ Lihatõugu lehma pidas:

2014.a → 1481

2021.a → 1565

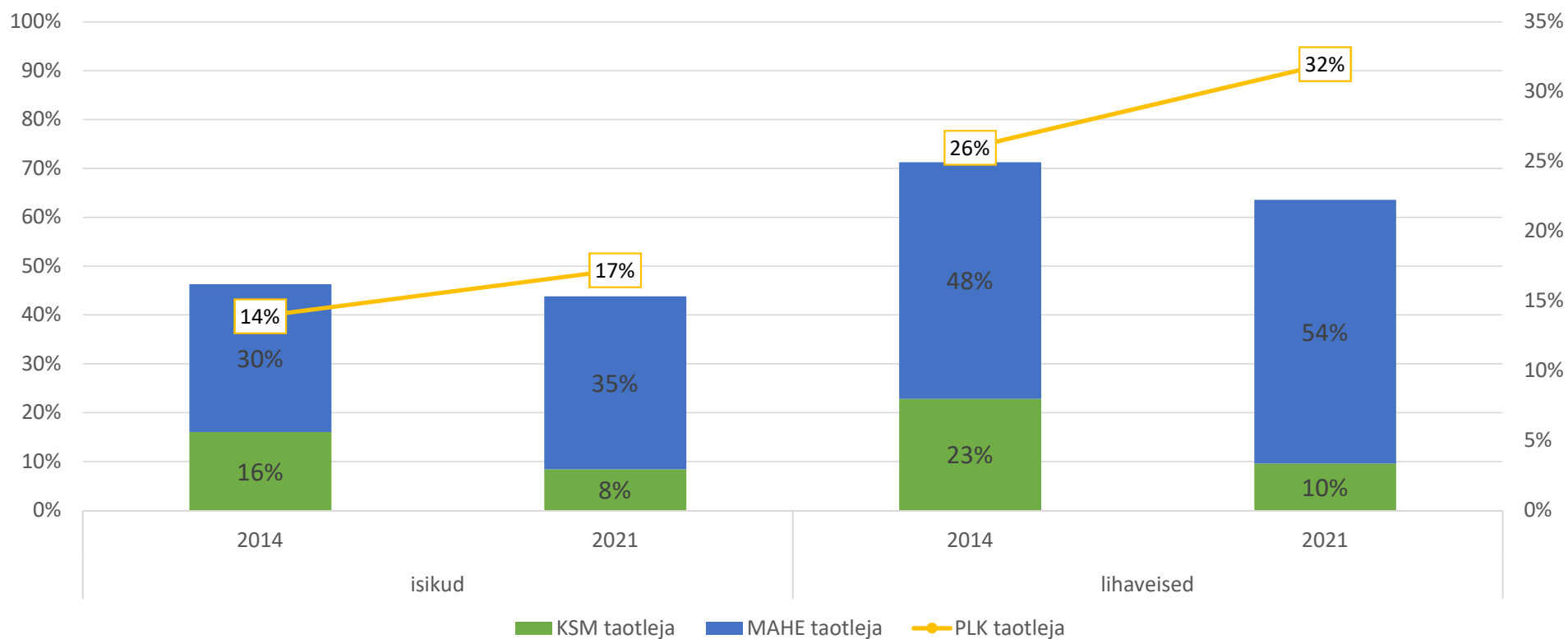
loomakasvatajat

Allikas: Loomade register

Lihaveisekasvatus ja keskkond

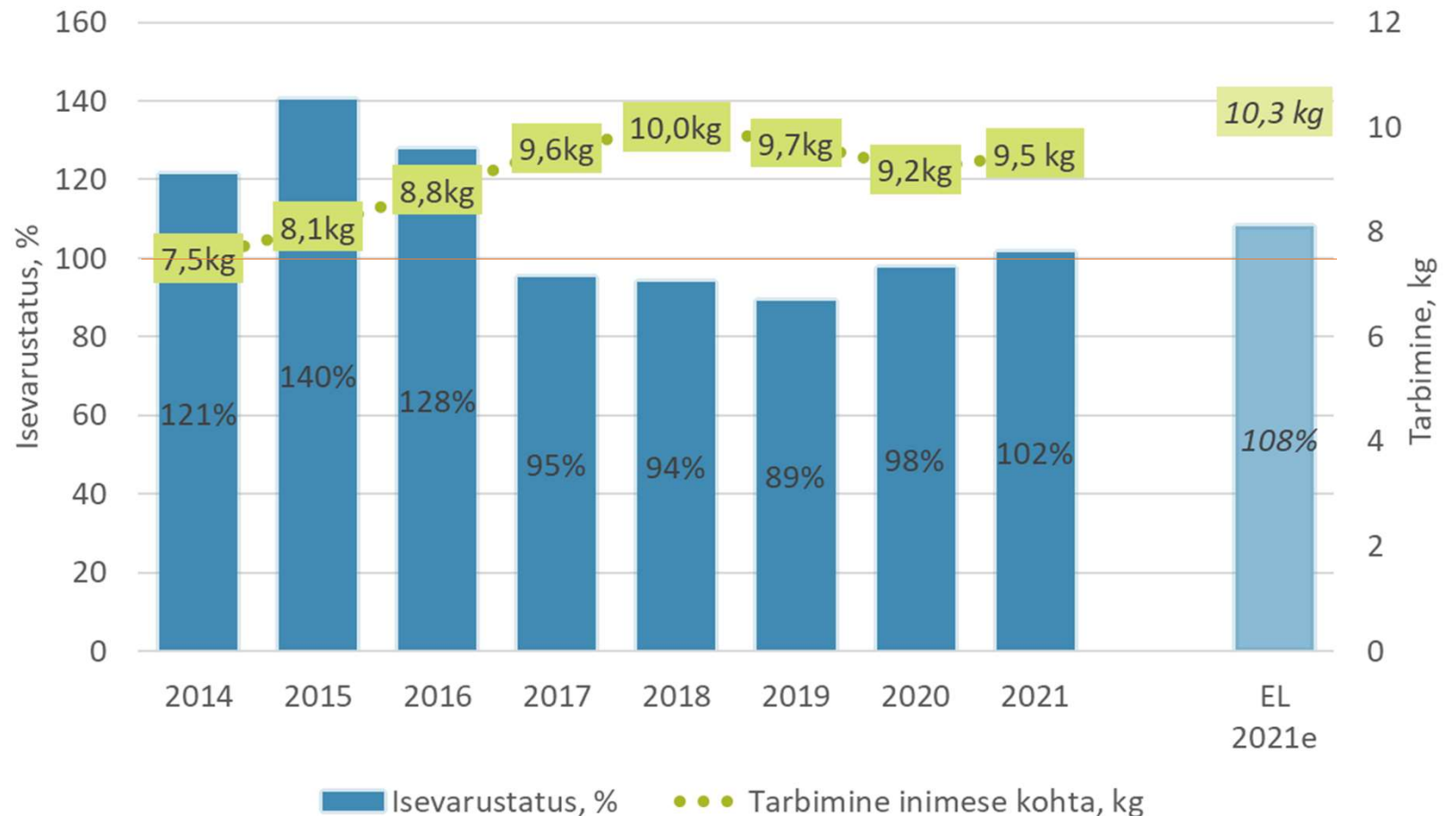
- 2021. a on lihaveiste osakaal KSM ja MAHE karjades kokku väiksem kui 2014. a
- PLK aladel tegutseb 2021. a võrdluses 2014. a enam lihaveisekasvatajaid, kelle karjades on suurem osakaal lihaveistest

Veiselihaga isevarustus (%) ja tarbimine inimese kohta (kg)

➤ 2021. a oli liha isevarustus 78% ja inimese kohta tarbiti liha 82kg

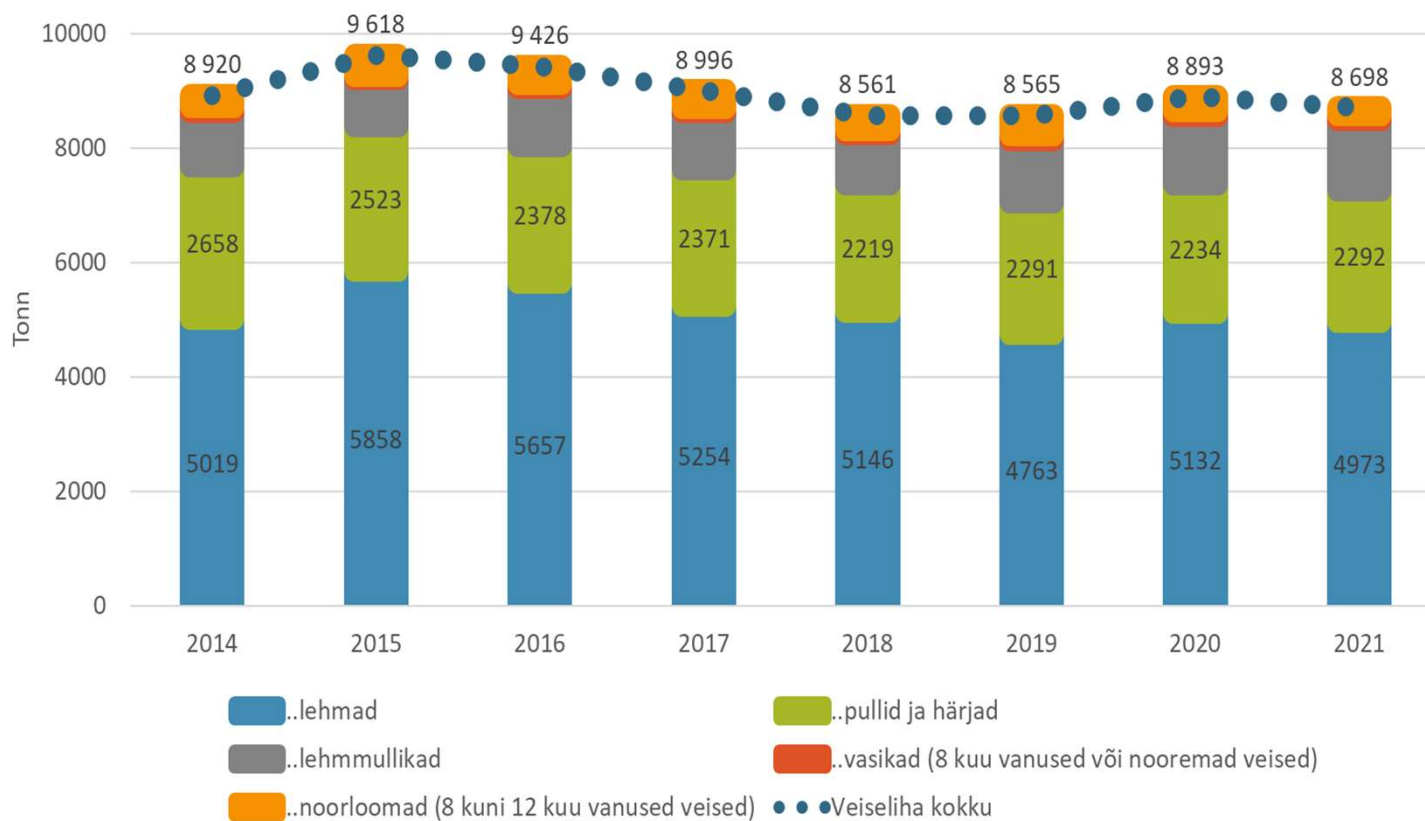
- 2021. a moodustas veiseliha:
- liha kogutoodangust 15%
 - liha tarbimisest 12%

Veiseliha tootmine aastatel 2014-2021

➤ Veiseliha osakaal liha kogutoodangus on 14-18% (2021= 15%)

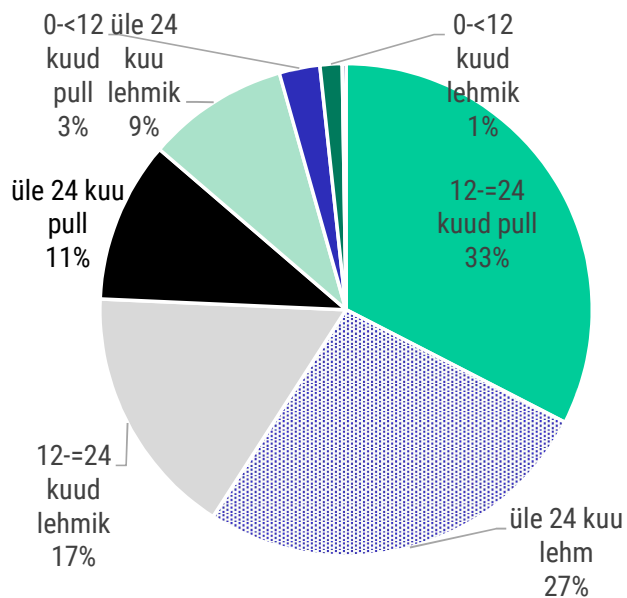
➤ Veiselihas on lehmaliha 56-61% (2021= 57%) ja pullide ja härgade liha 25-30% (2021= 26%)

Liha lihatõugu loomadelt (2021)

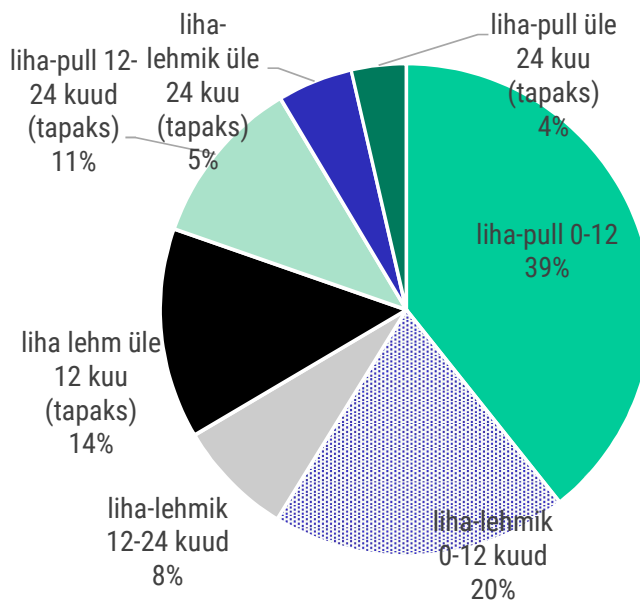
Tapaloomade struktuur (Eesti)

- ✓ Kokku 8756 looma
- ✓ Suurim lihatõugu veiste osakaal tapaveistest grupis üle 24 kuu vanused pullid (75%), madalaim 12-24 kuised lehmikud (5%)

Lihatõugu loomad ekspordiks

- ✓ Kokku 19 131 looma
- ✓ Eelduslikult eksporditud tapaks 34%

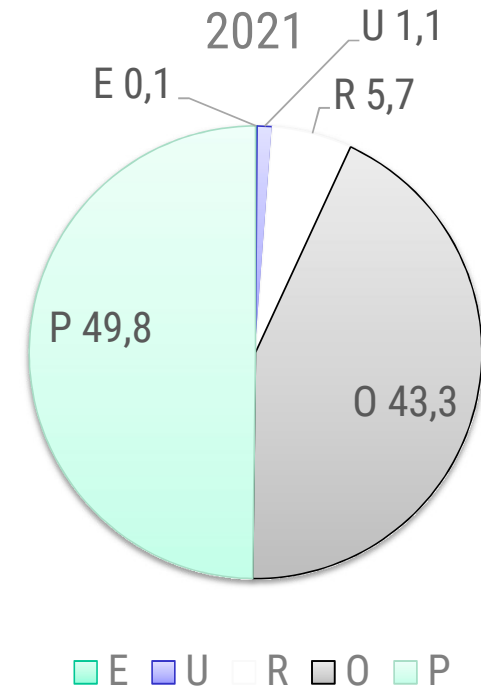
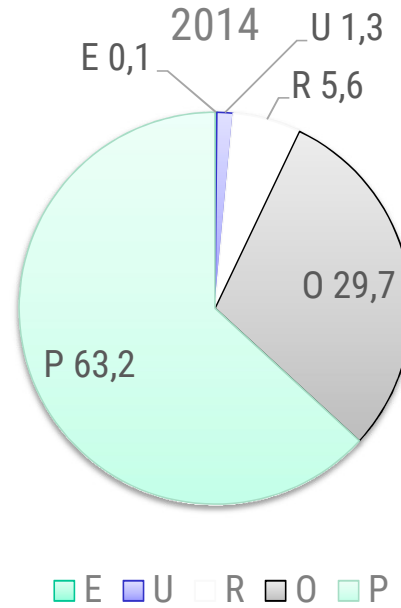
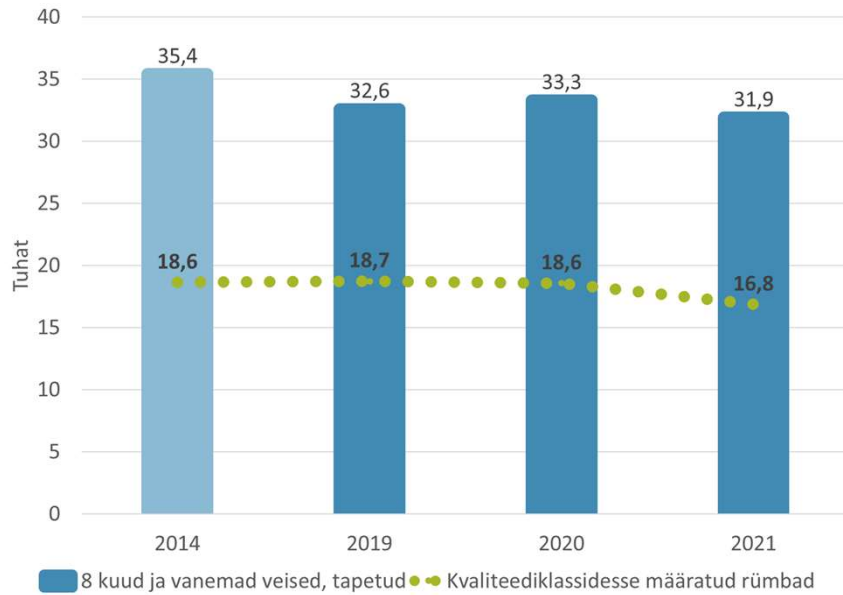
Lihatõugu loomade liha kokku

- ✓ Eesti tapamajades saadud toidukõlblik liha ~2400 t
- ✓ Tapaloomad ekspordiks ~1900 t

Kokku 35% veiseliha toodangust lihaveistelt

Lihaveise vanusegrupp	keskmine looma kaal lihatoodangu arvutamiseks, kg/loom
0-<12 kuud lehmik	112
12-24 kuud lehmik	227
üle 24 kuu lehmik	292
0-<12 kuud pull	154
12-24 kuud pull	293
üle 24 kuu pull	286
12-24 kuud lehm	307
üle 24 kuu lehm	307

Kvaliteediklassidesse määratud veiserümbad

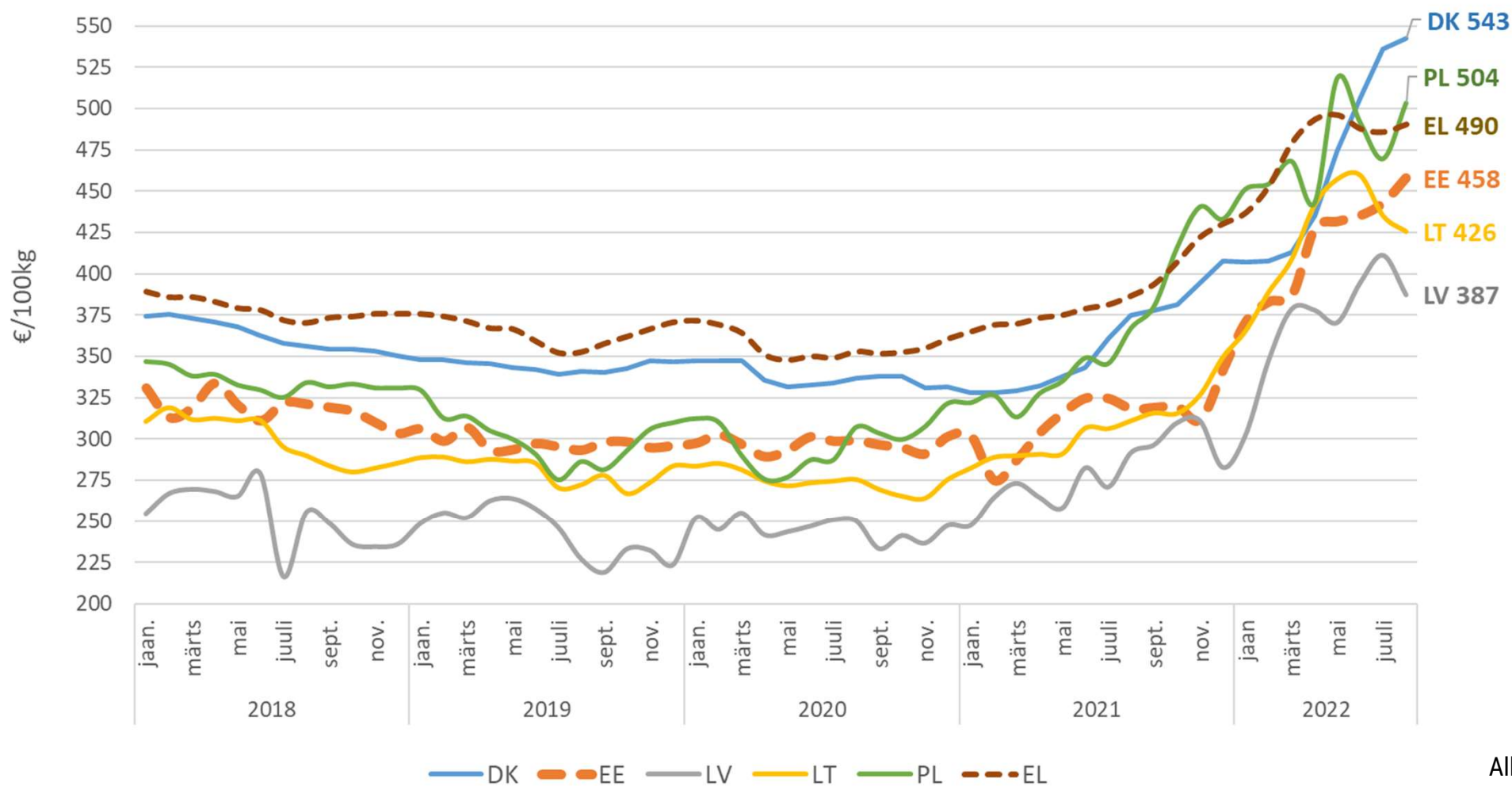
➤ 2014-2021 määrati kvaliteediklass 52-59% veiserümbal (2021= 53%)

➤ Kvaliteediklassi määratud veiserümpadest:

	2014	2021
Lehmad, D	45%	49%
Noorpullid, A	34%	28%
Lehmmullikad, E	14%	17%

Allikas: lihakäitlemisettevõtte, SA

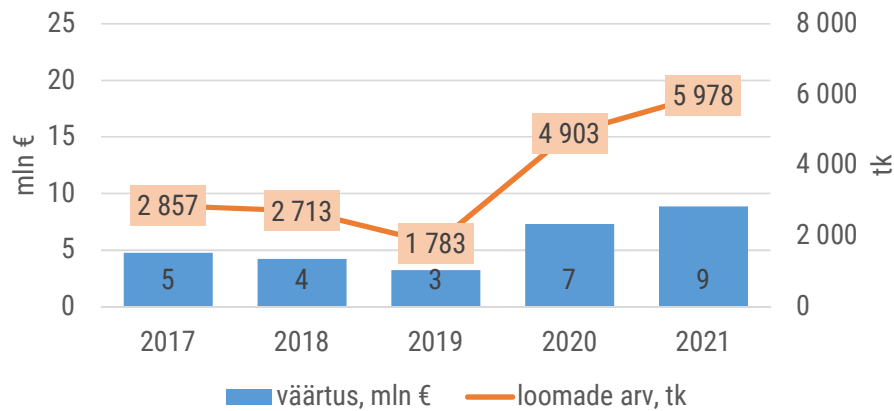
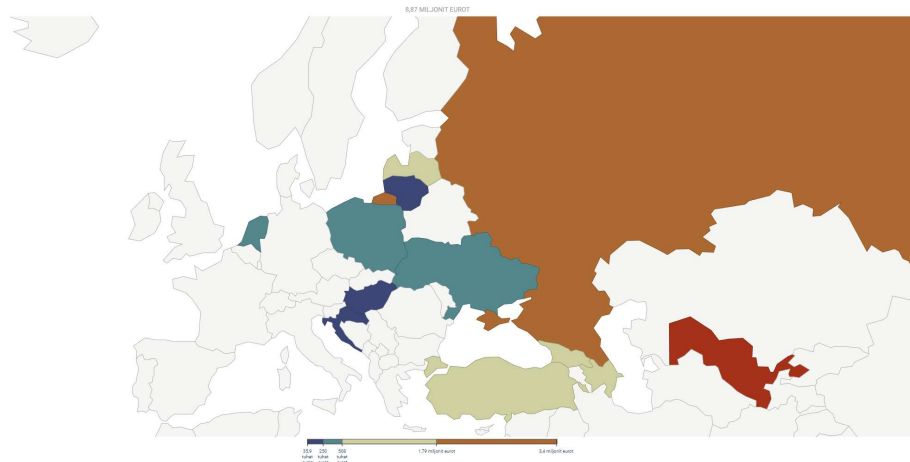
A/C/Z R3 veiserümpade hinnad aastatel 2018-2022

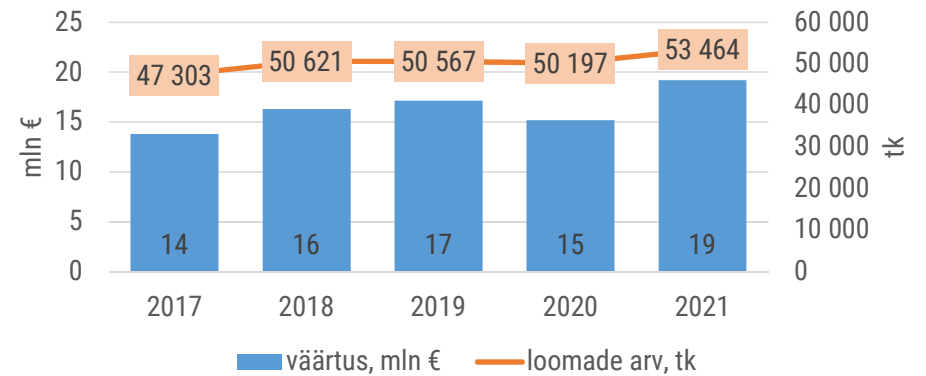
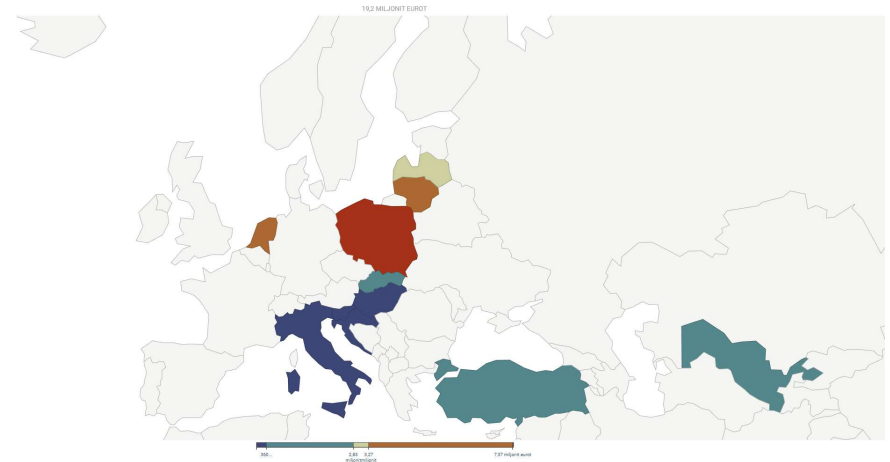
Allikas: EK

Kuhu Eesti ekspordib elusveiseid?

Tõupuhtad aretusveised, 2021

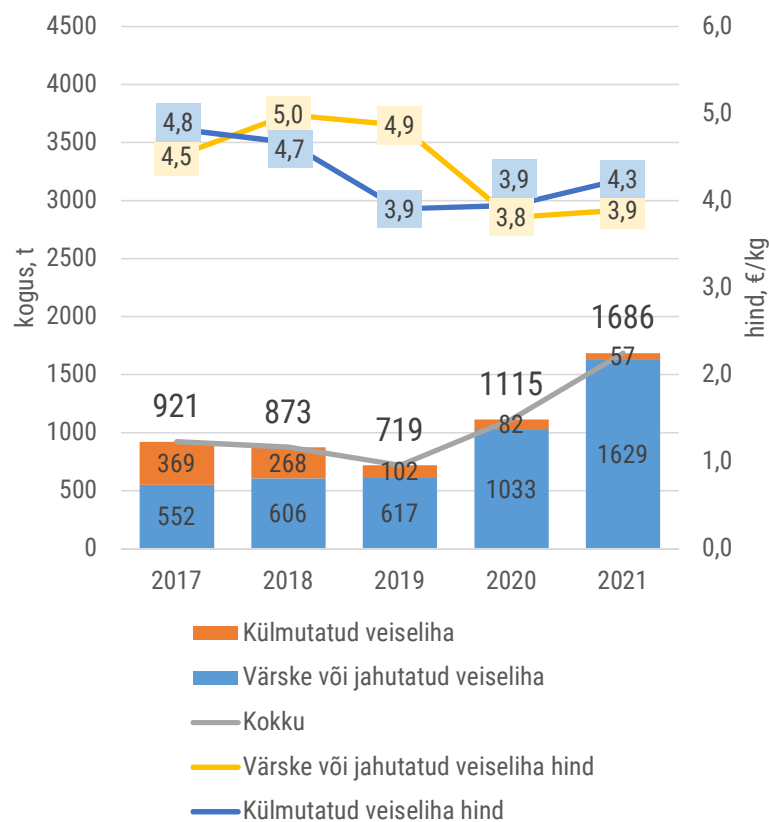
Elusveised (v.a tõupuhtad aretusveised), 2021

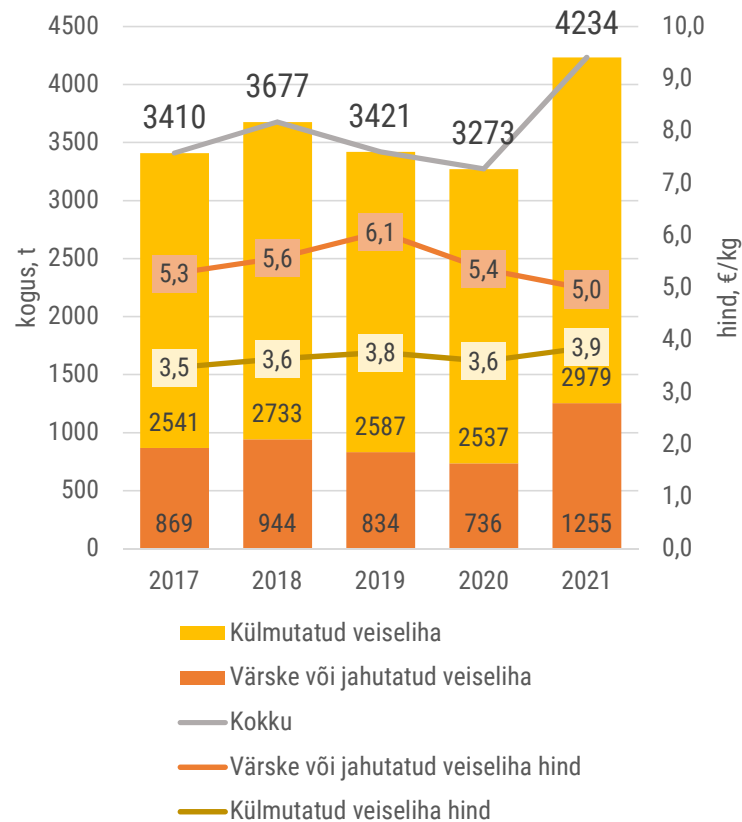
Allikas: SA

Veiseliha eksport ja import 2017-2021

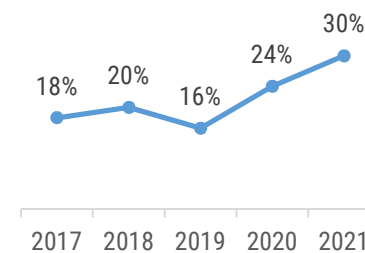
Eesti päritolu veiseliha eksport 2017-2021

Veiseliha import 2017-2021

Hinnanguline reeksporti osa imporditud kogusest

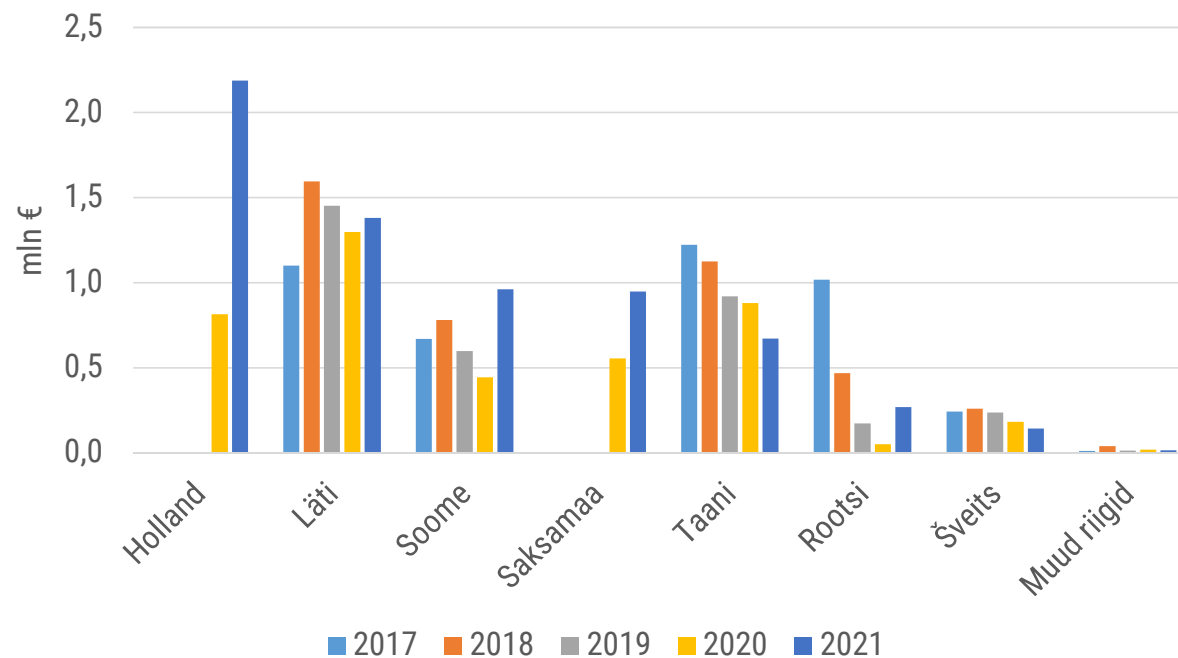
Allikas: SA

Kuhu Eesti ekspordib veiseliha?

Kõige püsivamad ekspordipartnerid
2017-2021, mln €

	2017	2018	2019	2020	2021
Läti	1,1	1,6	1,5	1,3	1,4
Soome	0,7	0,8	0,6	0,4	1,0
Taani	1,2	1,1	0,9	0,9	0,7
Rootsi	1,0	0,5	0,2	0,1	0,3
Šveits	0,2	0,3	0,2	0,2	0,1

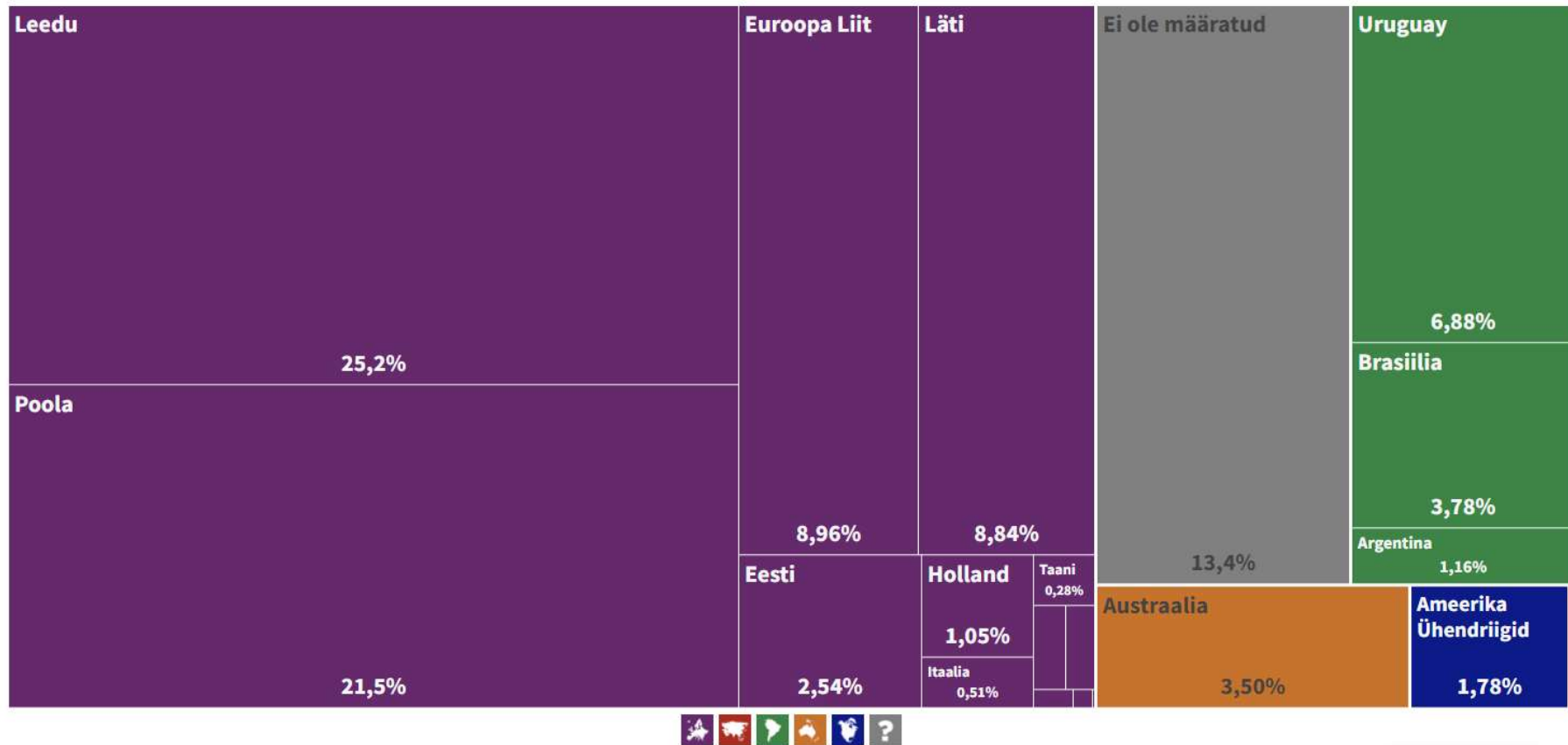
Eesti päritolu veiseliha ekspordi sihtriigid
2017-2021

Allikas: SA

Kust Eesti impordib värsket ja jahutatud veiseliha? (2021, päritoluriik)

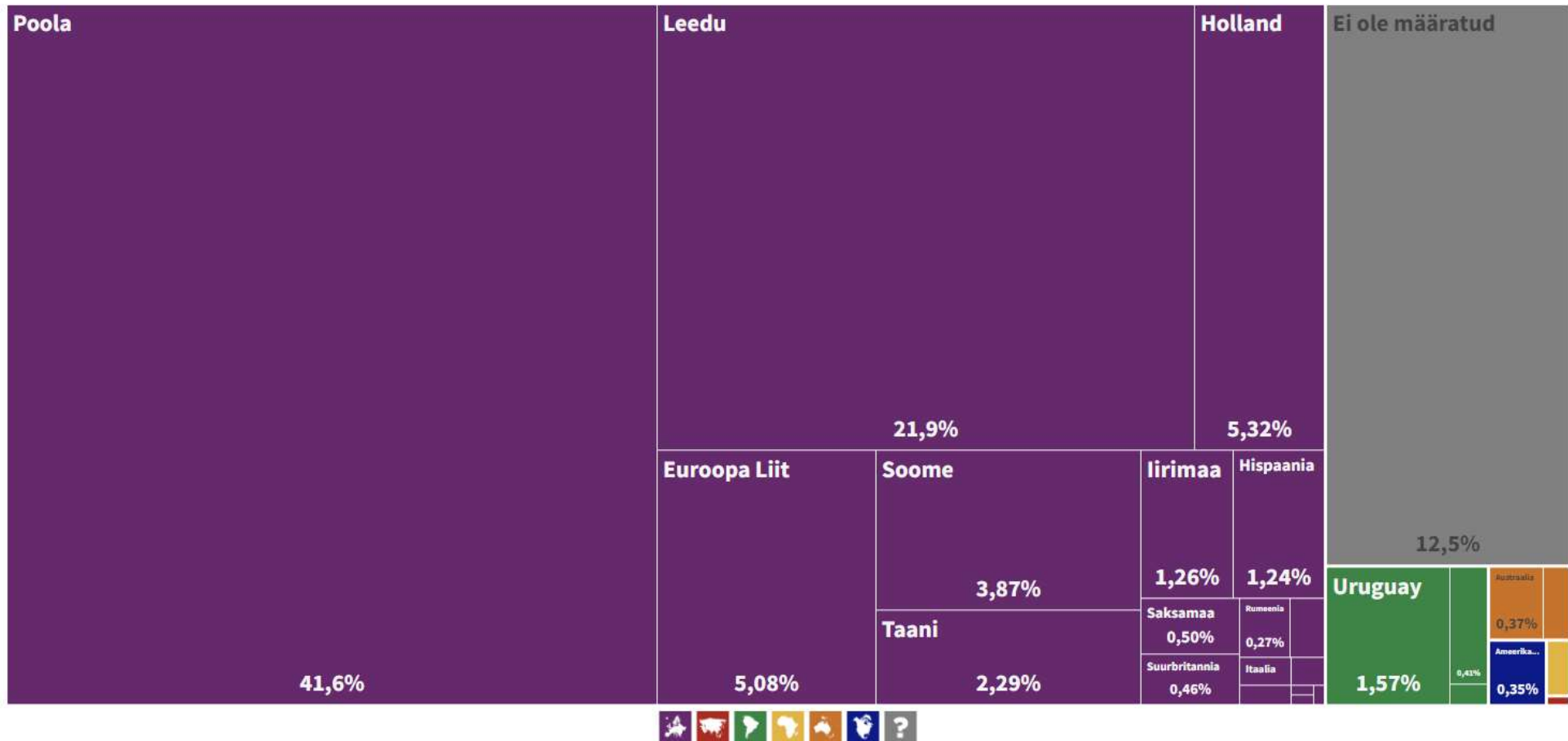
6,24 MILJONIT EUROT

Allikas: SA

Kust Eesti impordib külmutatud veiseliha? (2021, päritoluriik)

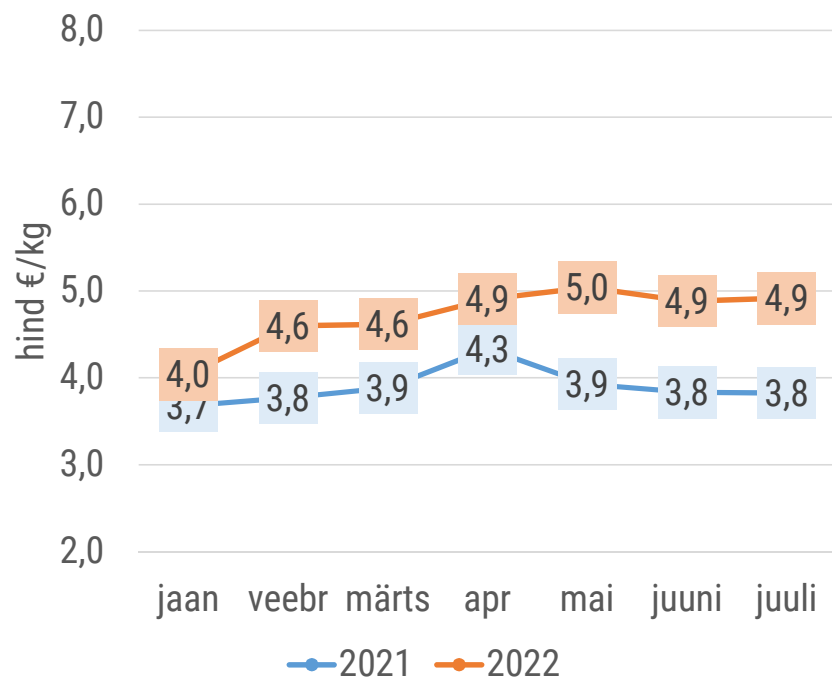
11,5 MILJONIT EUROOT

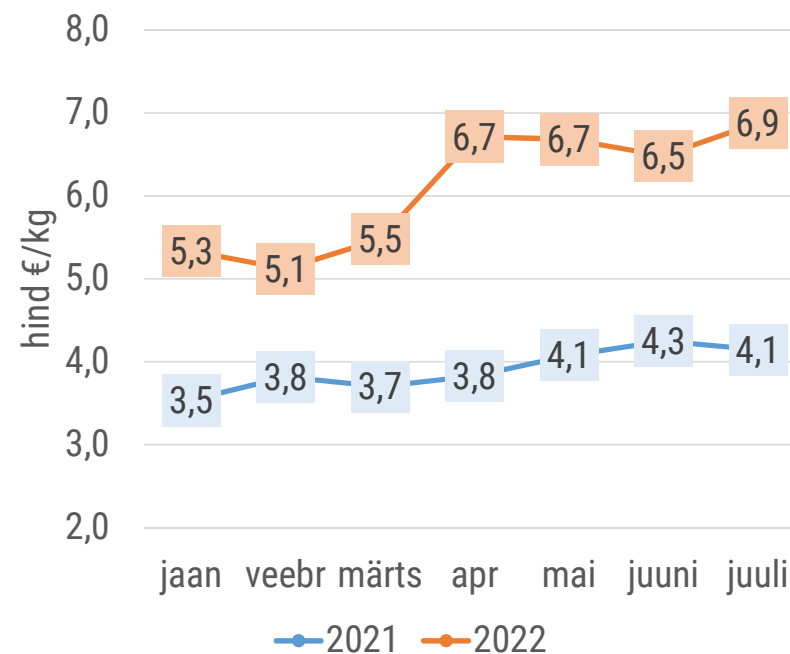
Allikas: SA

Veiseliha hind 2022. a esimesed 7 kuud

Eesti päritolu veiseliha ekspordihind

Veiseliha impordihind

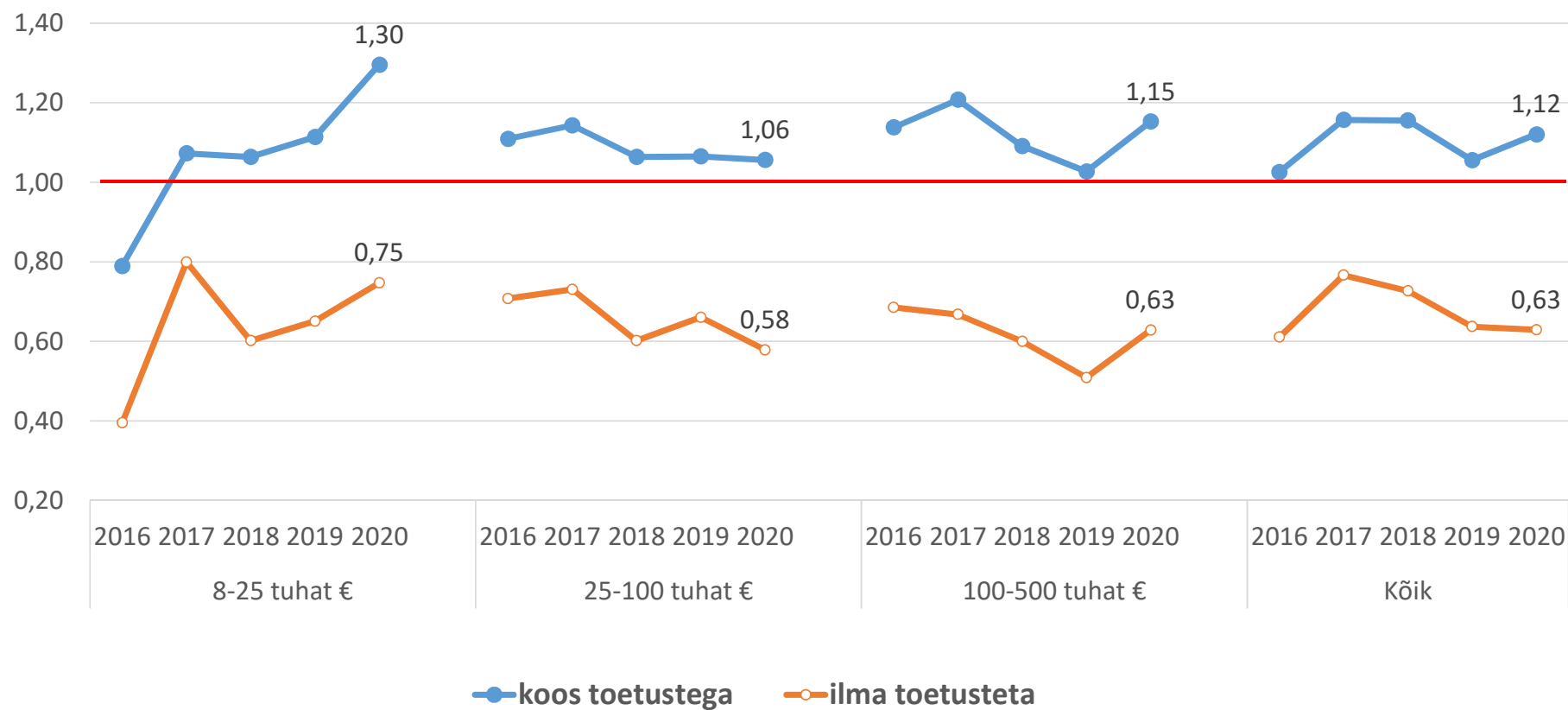

Allikas: SA

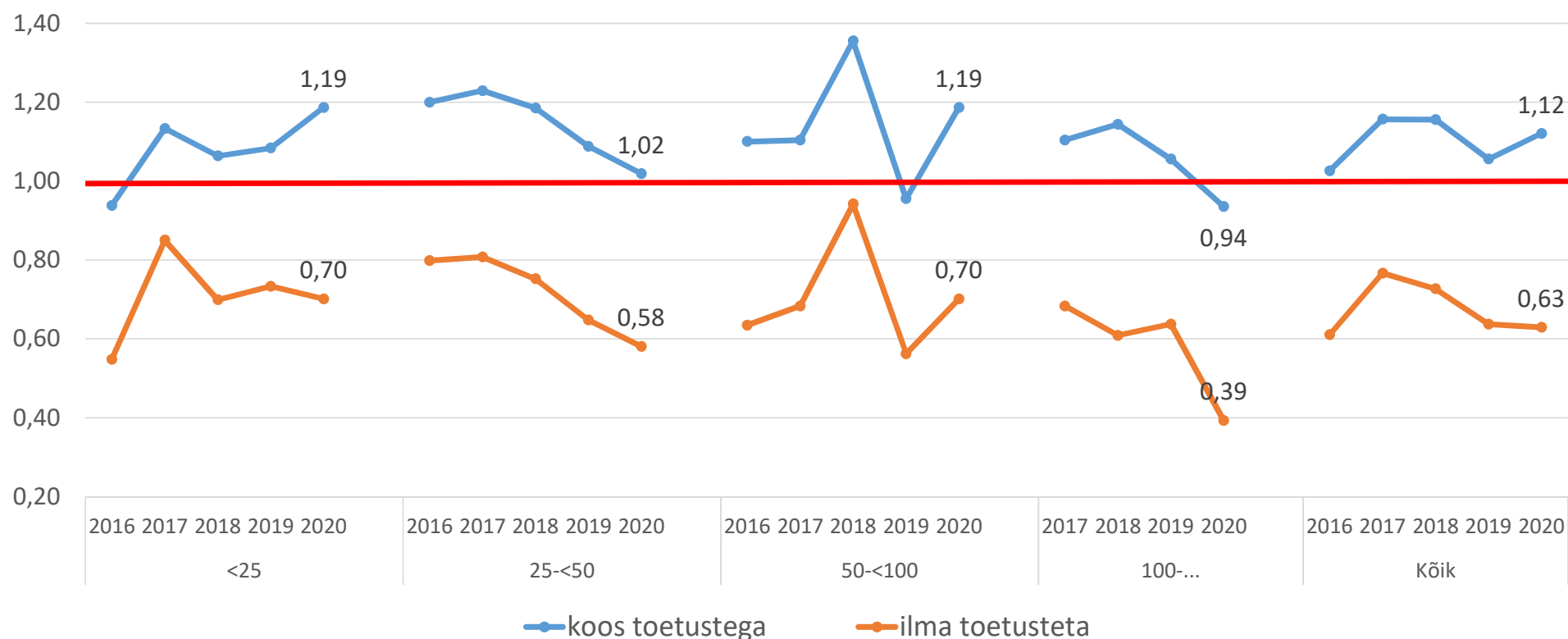
Lihaveisekasvatus – FADN alusel 2020

Näitaja	Tootmistüüp Lihaveisekasvatus (46)	FADN keskmine
Kasutatav põllumajandusmaa	110 ha (92% söödakultuurid)	127 ha
..sh renditud	65%	65%
Rendikulu	50 €/ha	76 €/ha
Kokku lü	39,6	34,4
Karjatamise tihedus LÜ/ha	0,39	0,44
Kogutoodangu väärtus	34 729 eurot (sh 34% veiseliha)	127 098 eurot
Toetused va investeeringutele	27 103 eurot 246 €/ha (sh 70% otsetoetused)	30 281 eurot 238 €/ha (sh 75% otsetoetused)
Kogutoodangu ja toetuse (v.a investeeringutoetus) väärtus	562 eurot/ha	1238 eurot/ha
Kulud kokku	55 177 eurot (502 €/ha)	140 511 eurot (1105 €/ha)
Tasustamata tööjõu osakaal	67%	44%
Netolisandväärtus tööjõuühiku kohta	13 168 eurot (koosneb toetustest)	26 259 eurot (sh 70% toetused va investeeringutele)

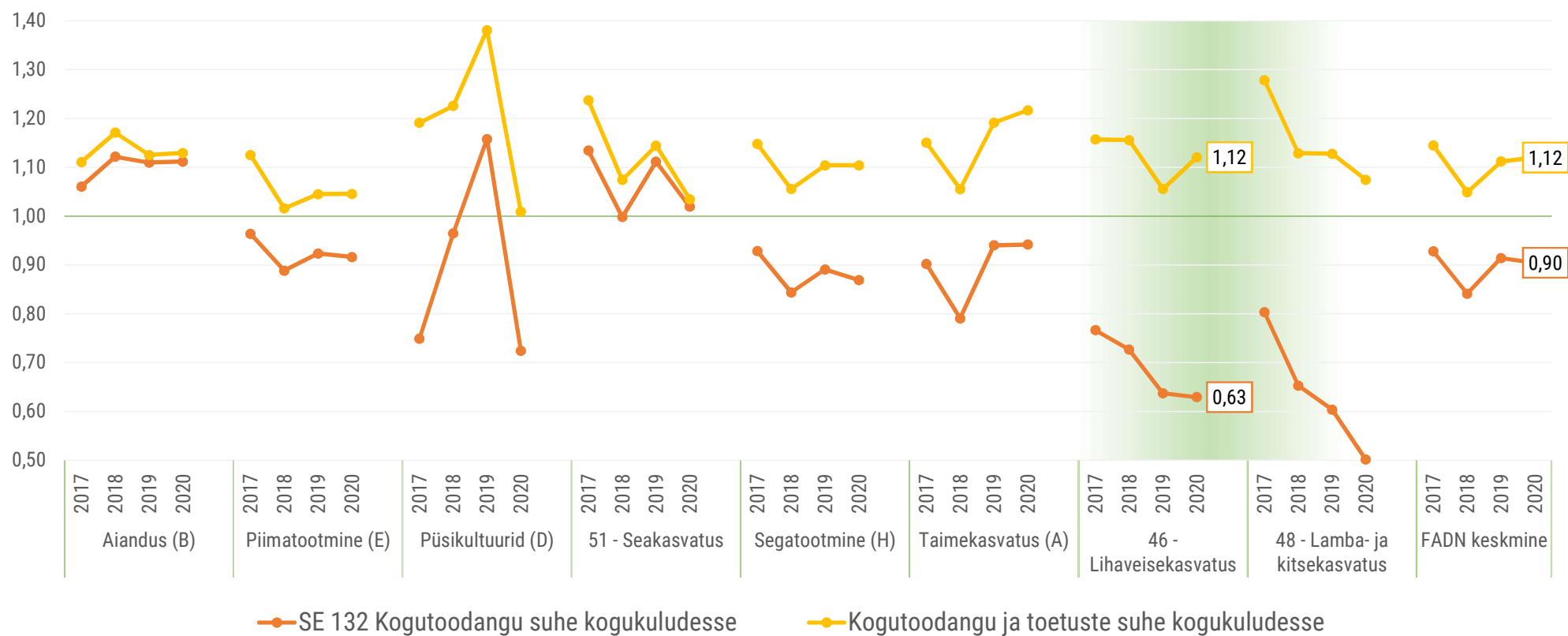
Lihaveisekasvatuse tootmistüübi kogutoodagu ja kogukulude suhe suurusgrupiti

Lihaveisekasvatuse tootmistüübi kogutoodangu ja kogukulude suhe ammlemade arvu järgi karjas

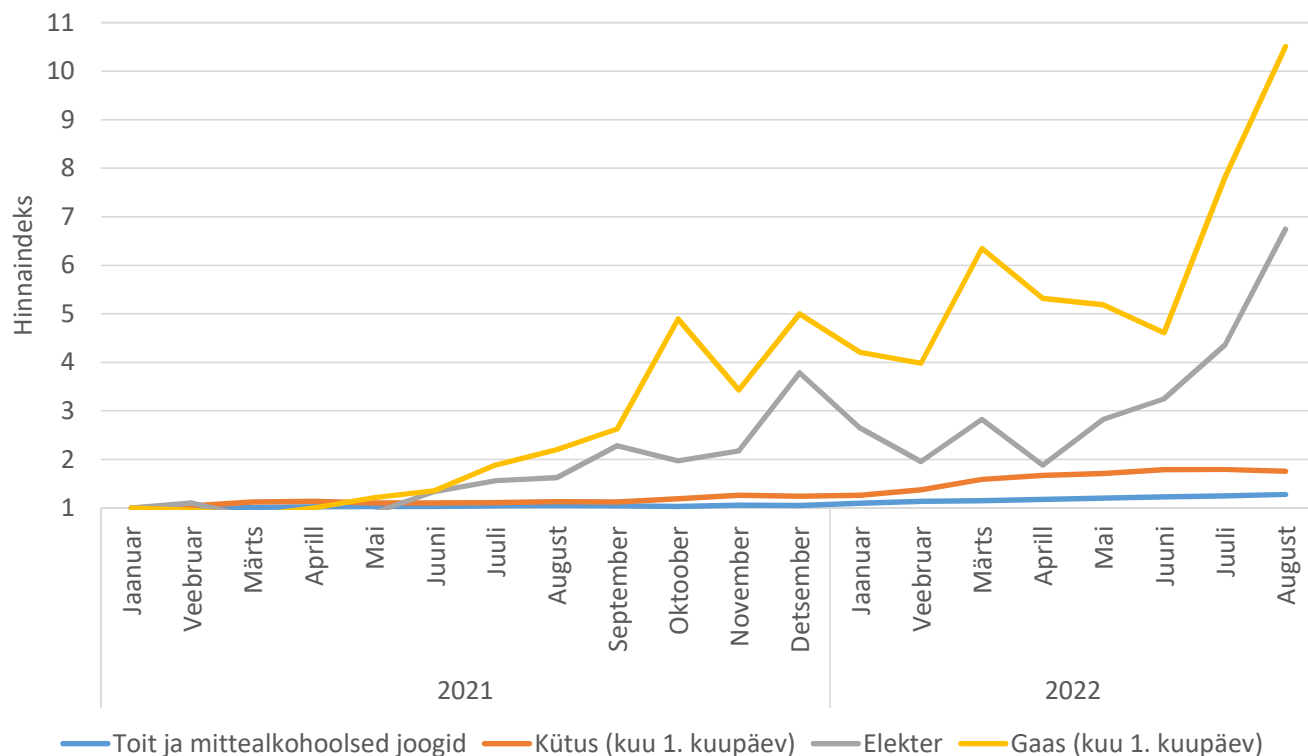

Kogutoodangu ja kogukulude suhe FADN tootmistüüpides

Lihaveisekasvatuse tulevik

Peamiste energiaallikate hinnamuutus - tarbija

Eesti tarbija leibkonna

kulutustes moodustas 2020. a

- Eluase ja majapidamiskulud **19,3%**
- Toit ja alkoholita joogid **22,7%**

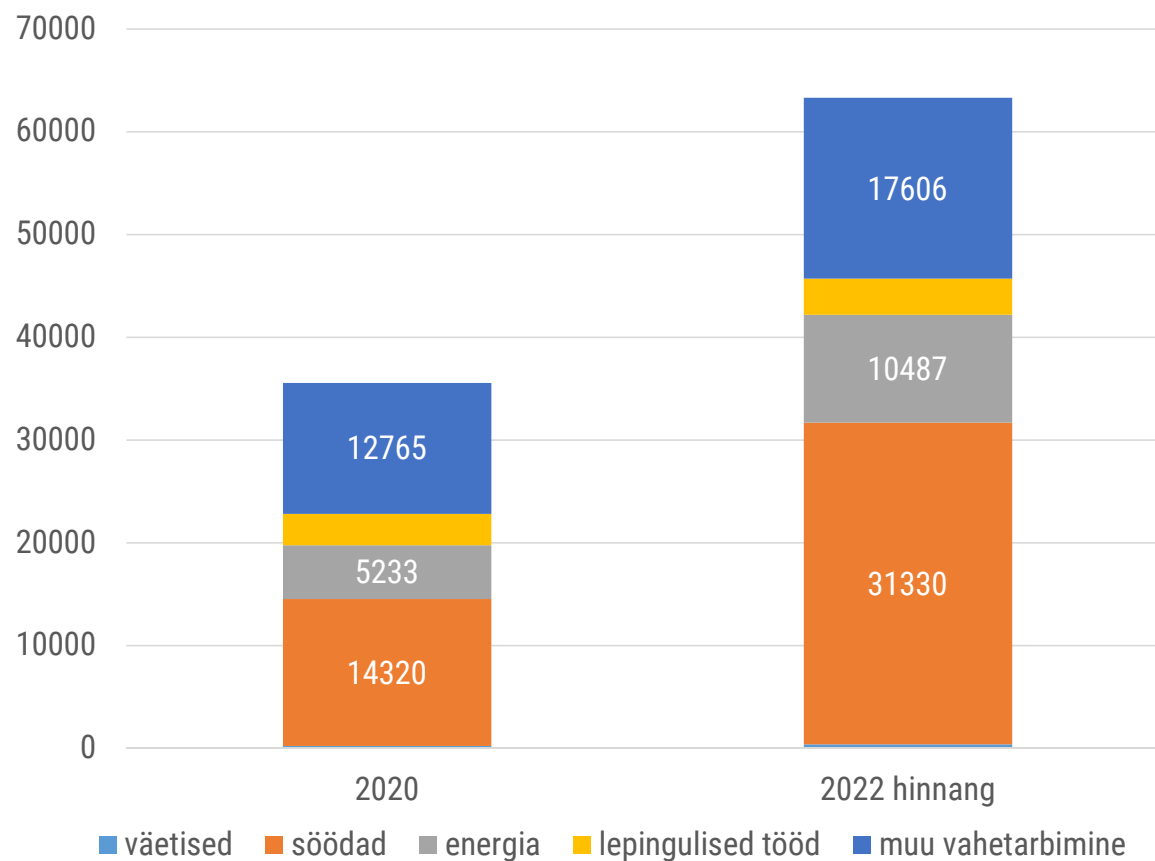
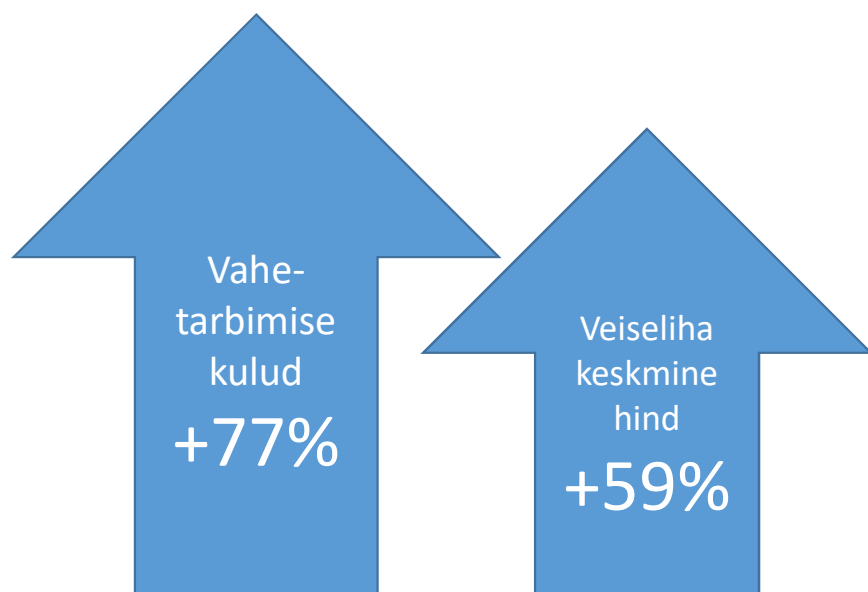
- Inflatsioon 2022. a peamiselt energia ja toidu kallinemise arvelt

- Eesti Panga hinnangul kasvab keskmine palk 2022. aastal 10%, reaalpalk -9%, ostujõu taastumist eeldatakse 2024. a lõpuks

Allikad: SA, Nordpool, Oil Bulletin, Trading Economics

Sisendite hinnamuutus - lihaveisekasvatuse tootmistüüp

Allikad: FADN, SA, EKI

Erakorraline toetus põllumajandussektorile seoses suurenenud sisendihindade ja kaubanduspiirangutega

Toetus põllumajanduslike esmatootmise tegevusvaldkondadele, mida on tõusnud sisendihinnad ja kaubanduspiirangud kõige enam mõjutanud

Eelarve on 11,7 mln eurot

- **Kohandamistoetus** maksti 30. septembriks
 - sealiha tootmine 4,5 mln eurot
 - piimatootmine 2,51 mln eurot
 - lamba- ja kitsekasvatus 0,6 mln eurot
- **Riigiabitoetus** makstakse hiljemalt 31. detsembril
 - **veiseliha tootmine 2 mln eurot**
 - kartuli-, maasika- ja avamaaköögivilja kasvatus koos köetavate kasvuhoonetega 1,58 mln eurot
 - broileri-, munakana- ja vutikasvatus 0,36 mln eurot

Roheteekaardi tööversioon - Globaalsed trendid

- Rahvaarvu kasv maailmas
- Kliimamuutused
- Suurem teadlikkus toitumise mõjust tervisele
- Poliitika fookuses nendele probleemidele lahenduste otsimine
 - Kasvuhoonegaaside (KHG) heitkoguste vähendamine ja kliimaneutraalsuse saavutamine, elurikkuse hoidmine ja suurendamine
 - Toidujulgeolek, põhitoiduainete ja tootmissisendite varustuskindlus
 - Ring- ja biomajanduse lahendused
 - Keskkonnahoidlikud tootmispraktikad
 - Uued tehnoloogiad
 - Põllumajanduse ja toidutootmise läbipaistvus
- Ebakindel turuolukord – põllumajandus- ja toidutootjate ning tarbijate toimetulek
- Suureneda võib lõhe tehnoloogiliselt ja/või ökoloogiliselt eesrindlike riikide ja muu maailma toidutootjate vahel

ÜPP strateegiakava sekkumised 2023-2027 (1)

Otsetoetused

- Põhiline sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks
- Täiendav ümberjaotav sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks
- Kliima- ja keskkonnakavad
 - ÖK 1: keskkonnasõbralik majandamine
 - ÖK2 : mahepõllumajanduse ökokava
 - ÖK3 : ökoalad
 - ÖK4 : ökosüsteemiteenuste säilitamine põllumaal
- Põllumajandustootmisega seotud toetus ammalehma kasvatamiseks

Maaelu arengu toetused: looma- ja pindalatoetused

- Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse toetus
- Mulla- ja veekaitsetoetus
- Väärtusliku püsirohumaat säilitamine
- Pärandniidu hooldamise toetus

ÜPP strateegiakava 2023-2027 (2)

Riskijuhtimine

- Põllumajanduskindlustustoetus

Investeeringud

- Põllumajandustootjate investeeringud
- Ühistulised investeeringud põhivarasse
- Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine

Koostöö

- Tunnustatud tootjaorganisatsioonide arendamise toetamine
- Lühikeste tarneahelate ja kohaliku turu arendamine
- Liidu ja riiklike kvaliteedikavade rakendamise toetamine

Põlvkondade vahetus

- Täiendav sissetulekutoetus noortele põllumajandustootjatele (otsetoetus)
- Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetamine

Teadmiste vahetamine ja teabe levitamine

- Teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi (AKIS) arendamise toetus
- Nõuande toetus

Põllumajandustootjate roheinvesteeringud loomakasvatuses

Põllumajandustootmises ressursitõhususe suurendamiseks, jäätmete ja heitmete tekke ning tootmisest tuleneva keskkonnamõju vähendamiseks toetatakse investeeringuid:

Vee- ja õhukvaliteedi parandamiseks:

- ✓ sõnniku- ja silohoidlate ehitamine
- ✓ alaliste söötmis- ja jootmiskohtade väljaehitamine välialadel

Karjatamise soodustamiseks:

- ✓ varjualuste rajamine
- ✓ karjamaade jootmissüsteemid
- ✓ kogumis- ja karjaaiad

Bioturvalisuse parendamiseks

Loomade heaoluks:

- ✓ piimakarjakasvatuses noorloomade, lihaveise-, lamba- ja kitsekasvatuses loomakasvatushoonete ehitamine

Riiklikud kvaliteedikavad

Võimalus tugevdada tootja positsiooni tarneahelas
Eestis 2022. a kaks riiklikult tunnustatud
kvaliteedikava:

- **Rohumaaveise liha tootmine**
- **Biosfääri programmiala rohumaaveis ja –
lammas**

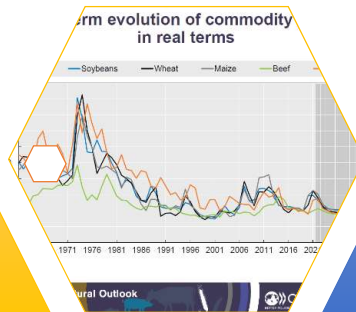
Peamised väljakutsed – kaasnevad kulud ning
vajadus tõsta tarbijate teadlikkust

Lisandväärtus ja
toimetulek,
majanduslik
võimekus

Vastavus turu
muutustele ja
tarbija
ootustele

Areng -
tõuaretus,
koostöö

Kvaliteedi
tagamine ja
mitmekesisus

Keskkonnahoid,
loomade
heaolu

Teadmised ja
oskused

Aitäh!